POLITISK RÅDGIVERS TALE VED ÅPNINGEN AV LANDSKONFERANSE FRILUFTSLIV I TROMSØ 2. JUNI 2004

Tittel: "Stortingsmelding om friluftsliv – fra ord til handling".

Bakgrunnsinformasjon om arrangementet:
Hvert 3. år holdes det en større landskonferanse for friluftslivet i Norge. Den forrige ble holdt i Trondheim i juni 2001 like etter framleggelsen av stortingsmeldingen om friluftsliv.

Sted:
Radisson SAS Hotel i Tromsø.

Tidspunkt og varighet:
Onsdag 2. juni. Åpning kl. 11.30. Politisk rådgivers tale starter kl. 12.00, og denne sekvensen varer til kl. 13.15. Sekvensen skal foruten Pr´s tale romme også Brustads kommentarer, svar, spørsmål og kommentarer fra salen, samt sluttreplikker. Det legges derfor opp til at Pr´s tale er på 20 minutter.

Innledning:

Ordfører, stortingsrepresentant og friluftslivsvenner!

Takk for invitasjonen og muligheten til å innlede om hvor vi står i arbeidet med å følge opp stortingsmeldingen om friluftsliv. Denne landskonferansen er det viktigste møtestedet mellom offentlige myndigheter, organisasjoner og deler av reiselivet.

Tittelen min er "Fra ord til handling" – og jeg vil bevisst bruke et romslig "vi-begrep" når jeg gjør opp et slags "kvartals-regnskap" for dette arbeidet.

Et romslig "vi-begrep" - fordi det som er oppnådd så langt, er et resultat av at gode krefter har levert resultater både i samspill – og i egen regi. Meldingens budskap var jo nettopp at oppfølgingen "krever innsats fra mange på mange plan" (s. 12 kap. 2.7)

Et "kvartals-regnskap" - fordi ambisjoner og mål i en slik melding må ha en 10-årig tidshorisont. Noen vil kanskje hevde at det allerede er tre år siden den ble lagt fram og at det ennå gjenstår sentrale oppfølgingspunkter. Jeg må da få lov til å minne om at Samarbeidsregjeringen kun har sittet i 2.5 år og er en mindretallsregjering. Dessuten er det kun to år siden meldingen ble behandlet i Stortinget.

På en slik konferanse blir det ordene som dominerer. Men, det er ord som forhåpentlig-vis formidler økt kunnskap og inspirasjon til videre framgang – gjennom handling.
Når det er sagt, vil jeg berømme arrangøren for å ha satt av 1/4 av programmet til nærkontakt med de gode eksempler og erfaringer som finnes her i Tromsø.

Bakgrunn:

Friluftsliv er definert som *«opphold og fysisk aktivitet i friluft i fritiden med sikte på miljøforandring og naturopplevelse».* Målet med vår politikk er å fremme et friluftsliv for alle, i dagliglivet og i harmoni med naturen.

Friluftsliv er et velferdsgode. Det skal sikres og være allment tilgjengelig som bidrag til god livskvalitet, økt trivsel og bedre folkehelse. Å utøve friluftsliv skaper interesse for kvaliteten i våre utendørs omgivelser. Slik økt miljøbevissthet er en forutsetning for en bærekraftig forvaltning av vår natur- og kulturarv. Det som gir gode opplevelser blir vi glad i. Og det vi blir glad i – ønsker vi å ta vare på.

Friluftsliv er en viktig del av Samarbeidsregjeringens miljøpolitikk. Vi ønsker å utvikle friluftslivets potensiale til også å nå andre viktige samfunnsmessige mål. Særlig er dette aktuelt innenfor folkehelse, skole/utdanning, barn og unges oppvekst, kultur/idrett og næringsutvikling/verdiskapning.

Regjeringen ønsker å fremme :

- et romslig friluftsliv
- i nært samarbeid med organisasjonene og kommunene,

i tråd med meldingens og Stortingets intensjoner.

80 % av oss nordmenn bekrefter at vi går på tur. Undersøkelser slår fast at de viktigste motivene våre er å oppleve naturens stillhet og fred og å komme vekk fra støy og forurensning.

Annen forskning viser at naturen er viktig i folks egen vurdering av god helse. Dette vil Benedicte Ingstad antagelig komme nærmere inn på i sitt innlegg etter lunsj. Friluftsliv kan også bidra til å motvirke livsstilsbetingede helseplager som fysiske muskel- og skjelettlidelser, Diabetes 2, høyt blodtrykk, høyt kolesterol med mer. Lidelser som bl.a. skyldes at vi sitter stille store deler av dagen – i bil, på jobb, i TV-stolen og foran PC-en.

Den "grønne mosaikken" inne i byer og tettsteder og i bymarkene er viktige for hverdagsfriluftslivet. Kystområdene og de større, urørte skog- og fjellområdene er viktige for friluftslivet i ferier og fritid.

Vi ivaretar mulighetene for friluftsliv gjennom sikring av arealer og rettigheter til ferdsel og opphold både i utmark og i "den grønne mosaikken". Samtidig tilrettelegger vi for og stimulerer til bruk av friluftsområdene. Dette kommer jeg tilbake til senere.

Tese:

- **Friluftslivet har fått økt politisk oppmerksomhet.**
- **Det er oppnådd konkrete resultater i Samarbeidsregjeringens virketid.**
- **Dette har vært mulig gjennom samarbeid og en hensiktsmessig arbeidsdeling mellom det offentlige og de frivillige krefter.**

Friluftslivsmeldingen bygger på de nasjonale resultatmål Stortinget vedtok høsten 2000. Målene gjelder for alle sektorer som påvirker friluftslivets vilkår og legger vekt på at vi :

A) Sikrer allemannsretten

B) Tilbyr attraktive arealer

C) Og fremmer motivasjon og stimulerer til aktivitet.

Argumenter:

Til pkt. A vil jeg påstå at

Siden forrige konferanse har vi holdt allemannsretten i hevd i alle lag av befolkningen.

I sin alminnelighet

Organisasjonene har bidratt sterkt til å øke folks kompetanse om og praktisering av reglene for ferdsel og opphold i utmark. Både fra bruker- og grunneiersiden er det satt inn mangfoldige informasjonstiltak i form av brosjyrer, turbeskrivelser, temakart, nettinfo, seminarer og ulike arrangementer.

To eksempler:

- Statskog Nordland har sammen med Fjelltjenesten utgitt en informativ og delikat trykksak om turer på Storjord i Saltdal. Et område rikt på både natur- og kulturkvaliteter – omkranset av kjente verneområder som Junkerdalen og Saltfjellet. Bak i denne trykksaken er det gitt en enkel innføring i de ferdselsregler som gjelder i dette området.

- Midt-Agder friluftsråd har nylig ryddet og tilrettelagt "Fjellmanns-vegen" – en 53 km gammel ferdselsveg fra Kristiansand til Evje. De har også utgitt en fargerik og brukervennlig guide med kart over dette området. Som en naturlig del av innholdet i denne guiden er det også gjort rede for allemannsretten.

I fjellet

Samarbeidet om "Fjellenes år 2002" bidro til et sterkt fokus på ferdsel, opphold og høsting av fjellets ressurser. Året etter fremmet vi en egen "mini-melding" om bruk, vern og verdiskapning i fjellområdene våre (Revidert Nasjonalbudsjett – St. prp. nr. 65 (2002-2003).

I strandsonen

Direktoratet for naturforvaltning har utgitt:

- Én særskilt temafolder om praktisering av allemannsretten i strandsonen rettet mot folk flest. DN har også publisert tre nye veiledere om strandsonen rettet mot kommunene.
- Videre er det er opprettet egne hjemmesider med brukervennlig info om friluftsloven og ferdselsretten på DNs hjemmesider.
- Det er også gjennomført flere tiltak for å øke fylkemennenes kompetanse på dette feltet.

Nordisk Ministerråd har også satt fokus på strandsonen og kartlagt forholdene i medlemslandene. Prosjektet har fremmet forslag som skal sikre allmennhetens mulighet for friluftsliv ved Nordens kyster.

Så sent som i desember i fjor behandlet Stortinget et forslag fra deler av opposisjonen om sikring av strandsonen. Flertallet på Stortinget avviste forslaget og understreket i sin innstilling at

-Allemannsretten står fortsatt sterkt både juridisk og i den allmenne rettsoppfatning…..

- Avveining mellom privat eiendomsrett for grunneiere og innarbeida allemannsrett fungerer stort sett svært bra….

- Flertallet kan ikke se at det er nødvendig med noen ny gjennomgang av friluftsloven nå.

Så til punkt B. Her er mitt budskap at

Siden forrige landskonferanse har vi sikret og tilrettelagt betydelige områder av verdi for friluftslivet til fremme av miljøvennlig ferdsel, opphold og høsting.

Hvordan har vi så gjort det? Jo bl.a. ved

Økt vern av naturområder

Pr. i dag er totalt 11,1 % av Norges landarealer på fastlandet vernet. På drøyt to år har Regjeringen vernet 266 nye områder og utvidet 24 andre områder på til sammen 11.611 km2 vha. naturvernloven. I tillegg er seks områder på Svalbard vernet. I fjor og hittil i år er det opprettet 46 nye naturreservater, ni nye landskapsvernområder og 4 nye nasjonalparker (Møysalen, Dovre, Junkerdal og Skarvan & Roltdalen.) Dessuten har Femundsmarka, Børgefjell, Øvre Pasvik og Rondane nasjonalparker blitt utvidet.

Videre har Stortinget sluttet seg til Regjeringens forslag til økt skogvern med vekt på samarbeid om mer frivillig vern og økt vern av Statens skogarealer. Fullmakten til å vedta nytt vern er økt med 40 mill. kr. i årets budsjett.

Økt sikring av friluftsområder og skjærgårdsparker

2.000 områder i hele Norge er nå sikret for friluftslivsformål ved offentlige midler. Dette har vært mulig gjennom samarbeid med bl.a. friluftsrådene, kommunene og grunneier-interessene. Antallet har økt med oppimot 50 nye områder i året, og vi har bevilget i gjennomsnitt ca. 20 mill. kr. årlig til dette de siste årene.

Ett eksempel:

- For under én måned siden godkjente et enstemmig fylkesutvalg i Vest-Agder at fylkeskommunen skal kjøpe eiendommen Romsviga i Søgne. Eiendommen skal benyttes til offentlig friluftsområde. Romsviga er nabo-eiendommen til et av de største, landfaste friluftsområder i Kristiansand-regionen – Helleviga. At fylkeskommunen påtar seg et slikt økonomisk ansvar er intet mindre enn beundringsverdig! Det vitner om evne til å se de store sammenhenger i politikken. Eller som fylkesrådmannen har formulert det: "Å ha god tilgang på denne type friluftsområder vil i framtida være avgjørende for videre vekst og bokvalitet i Kristiansandregionen."

Vi har registrert at Regjeringens nylige kutt på 14 mill. kr. på sikringsposten i Revidert Nasjonalbudsjett, har møtt kritikk. Årets bevilgning foreslås redusert fra 32.3 mill. kr. til 18.3 mill. kr. Til tross for dette har denne Regjeringens årlige bevilgninger til friluftsområder i gjennomsnitt ligget på det dobbelte av bevilgningen for år 2000.

For det tredje har vi ratifisert
Den europeiske landskapskonvensjonen
Landskapskonvensjonen trådte i kraft 1. mars 2004. Formålet er å fremme vern, forvaltning og planlegging av landskap og å fremme europeisk samarbeid på disse områdene. Norge ratifiserte konvensjonen allerede 23. oktober 2001 – som det aller første av Europarådets 45 medlemsland! Regjeringen har med dette forpliktet seg til å iverksette konvensjonen i Norge.

Vi var raskt ute med å informere kommuner, fylkeskommuner og Sametinget om Landskapskonvensjonen. Allerede 2. mars i år gikk Børge Brende ut med et særskilt brev om saken. Vi har også invitert departementene til å samarbeide om gjennomføringen, og flere har allerede meldt sin interesse for dette (bl.a. LD, FID, SD, HD, BFD, KKD). For friluftslivet kan denne konvensjonen bli en inspirasjon til samarbeid på alle nivåer, et samarbeid som vil bringe politikken fra ord til handling.

Til punkt C vil jeg hevde at
Siden forrige landskonferanse har stimulerings- og motiveringsarbeidet fått økte ressurser og ført til målbare resultater.

Økte offentlige midler
Ser vi de offentlige midler på dette feltet under ett – både fra MD, KKD og HD og ikke å forglemme fylkeskommunene - har de årlige bevilgningene til det aktivitetfremmende arbeidet økt de siste tre årene. Enkelte vil sikkert hevde at miljømidlene og spillemidlene har hatt en for beskjeden økning i forhold til forventningene.

Jeg vil trekke fram to positive eksempler:

- Regjeringens beslutning om å lage en handlingsplan for økt fysisk aktivitet i befolkningen. Planen legges fram rett over sommeren og skal gå over fem år tom. 2008. Friluftslivet er tiltenkt en sentral plass i denne strategien. Allerede i år er det satt

av 10 friske millioner kr. på statsbudsjettet for å stimulere til økt fysisk aktivitet, særlig blant barn og unge.

- Videre vil jeg berømme de fylkeskommuner som gjennom en aktiv friluftslivspolitikk har kvalifisert seg til "millionklubben". Disse bevilger nå over 1 mill. kr. årlig av eget budsjett til friluftslivstiltak. Rogaland topper statistikken med godt over 5 mill. kr. og flere følger hakk i hel. Vestfold fylkeskommune har sogar opprettet et særskilt fond til sikring og tilrettelegging. Totalbeløpet for alle fylkene er økt med nesten 7 % de siste årene og ligger nå på om lag 20 mill. kr.

Vellykkede arrangementer og prosjekter

Det kan virke urettferdig når jeg navngir enkeltorganisasjoner- eller prosjekter framfor andre for å eksemplifisere og underbygge mine utsagn. Jeg tillater meg likevel å trekke fram tre større tiltak fra de siste årene:

- Det første er den vellykkede gjennomføringen av det internasjonale "Fjellenes år 2002". En medieundersøkelse dokumenterte i gjennomsnitt to oppslag i aviser, radio eller TV hver dag hele året hvor dette temaåret var nevnt. I tillegg figurerte DNT i mer enn halvparten av oppslagene. Og omtalen var overveiende positivt vinklet. Kåringen av Norges nasjonalfjell og Årets fjellkommune var de to temaene som skapte mest medieomtale. Kåringene skapte også stor interesse blant politikere og lokalbefolkning.
- Det andre er åpningen av Norges Speiderforbunds nye nettsted rettet både mot medlemmer og barnefamilier: "Speider-Basen". Den rommer over 1.200 sider med forslag til aktiviteter, fagstoff og andre tips og råd til planlegging av møter, turer og andre arrangementer. En utfordring for de frivillige organisasjonene er å tilpasse seg de unges behov og finne nye måter å "markedsføre" seg på. Og her tror jeg Speiderforbundets internettsatsing kan være en nøkkel til suksess.
- Sist, men ikke minst vil jeg trekke fram det faktum at nettstedet "Inatur.no" ble åpnet for om lag ett år siden. Statskog SF har vært initiativtakeren til denne fellesportalen for markedsføring og salg av jakt-, fiske- og friluftslivstilbud i Norge. De har med seg sterke partnere i Norges Fjellstyresamband, Norges Jeger- og Fiskerforbund og Norges Skogeierforbund. "Inatur" tilbyr bl.a. digitale kart for turplanlegging, kartutskrifter på egen skriver og bestilling av kart for levering pr. post. Denne portalen har et potensiale til å bli det mest seriøse, landsdekkende verktøy for planlegging av friluftslivsaktivitet i Norge. Prosjektet har allerede bidratt til å spreng flere barrierer. Jeg må få lov til å

nevne at Statens Kartverk har vært og er en viktig, offentlig medspiller i dette. Jeg kan anbefale at dere gjør dere nærmere kjent med denne portalen. Som forberedelse til badesesongen kan dere for eksempel velge og vrake i 700 offentlige badeplasser som er kartfestet og beskrevet etter bidrag fra Friluftsrådenes Landsforbund.

Vekst i de frivillige organisasjonene

Utviklingen av medlemstallet i friluftslivets organisasjoner er ett kriterium på om det varierte utvalg av friluftslivsaktiviteter som tilbys, treffer folk hjemme. Her kan det vises til gledelig vekst de siste årene. Tre av FRIFOs medlemsorganisasjoner (DNT, NJFF og Klatreforbundet) har hatt merkbar vekst. De 12 største friluftslivsorganisasjonene her i landet teller nå totalt over 502.000 medlemskap. Også Friluftsrådenes Landsforbund har økt sin medlemsportefølje med ett nytt råd og 11 nye kommuner siden forrige landskonferanse. Under Samarbeidsregjeringen har den samlede grunnstøtten til de frivillige friluftslivsorganisasjonene økt med ca. 800.000 kr.

Avslutning:

Avslutningsvis vil jeg minne om at 2005 i tillegg til å være et merkeår i norsk historie, også er "Friluftslivets år". Børge Brende har gitt Friluftslivets Fellesorganisasjon hovedansvaret for å planlegge, gjennomføre og evaluere dette temaåret. Han har bl.a. lagt til grunn at prosjektet skal gavne friluftslivet i vid forstand, at det må bygges brede allianser for felles innsats og at året først og fremst må generere aktivitet og deltakelse.

Dette året faller også sammen med det første året av Regjeringens handlingsplan for fysisk aktivitet. Dette vil gi oss optimale muligheter for å samordne mål, tiltak og bruk av ressurser. Lykkes vi med dette kan vi i 2005 få til et nasjonalt, felles løft for det norske friluftslivet.

Takk for oppmerksomheten!